

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА БИРЧАНСКОГ НОП ОДРЕДА ОД 3 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. КОМАНДАНТУ ГЛАВНОГ ШТАБА НОП И ДО БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ О СТАЊУ У ОДРЕДУ И О БОРБАМА ЗА ВРИЈЕМЕ ДРУГЕ НЕПРИЈАТЕЉСКЕ ОФАНЗИВЕ¹

Друже Темпо,

3 фебруара 1942.

Стицајем околности, које ћу изнијети доцније, нашао сам се са другом Шпанцем² и још неколико наших Шековљана овдје, у одреду „Звијезда“, кад је стигло твоје писмо упућено за Гл. шт. Пошто је Гл. шт. отишао са Бригадом³, то смо нас неколико овдје прочитали твоје писмо и продискутовали.

Овдје је ситуација последице наглог обустављања непријатељске офанзиве⁴ сасвим нејасна; чујемо за многе транспорте војске из Сарајева на сјевер за коју не знамо докле иде, јуче чусмо доста вјероватну вијест да се та војска искрцала у Завидовићима, што би значило офанзиву на Озрен. Овдје у дискусији било је више претпоставки: слање на Источни фронт, појава партизана у Хрватској, споразум с Недићем да уђе у Источну Босну, могућа скоро капитулација Италије. Како видиш, необавијештени смо, па је нужна и хитна потреба да нас ви обавијестите о овој општој војној и политичкој ситуацији која је напета и јако замућена.

За нас би се ситуација јако погоршала доласком Недића. По неким знацима то је могуће, и то у најскорије вријеме; неки официри већ су слали овдашњим четницима поруке да ће доћи с војском да их спасу од усташа.

Због тога ћемо предузети све што се може да колико-толико спремни дочекамо евентуални долазак Недића: брзо очистити и реорганизовати чете, прилагодивши их герилском начину ратовања; до максимума развити политичку активност у правцу раскринкавања четништва, официра, Недићеве работе, и кулачества као четничког коријена и ослонца; с тим у вези притезање кулака, сваљивање терета борбе на њихова леђа, и енергично физичко ликвидирање петоколониша; по могућству поновно заузимање важних тачака на путевима којима је непријатељ провалио, па ако би могло и саме Власенице и Хан

¹ Оригинал извјештаја је у рукопису.

² Михајло Милосављевић, командант Бирчанског одреда, погинуо 1942 године.

³ Прва пролетерска бригада

⁴ Односи се на Другу непријатељску офанзиву.

Пијеска, што би силно подигло ауторитет партизана, који је и сада порастао. Радити морамо брзо.

Ипак једно морамо имати на уму: мало ће бити бораца који ће се борити против Недића, јер ће Недић, уколико дође, наступати антимуслимански. Затим је тешко претпоставити да ћемо за кратко вријеме моћи изолирати и искоријенити све оне кулачке конце и везе на које ће се наслањати Недић.

Због цијеле ове нове ситуације у Источној Босни, гдје, баш сад, од наше хитрине и умјешности зависи хоћемо ли постићи велике успјехе или ћемо доживити тешке поразе, било би нужно да баш овдје буде Гл. шт., на терену, или макар један од Гл. шт.⁵ и неко од П. К.

Слажемо се са потребом стварања Штаба за Источну Босну. Везе међусобне могуће је успоставити. Шековићи, на примјер, имају сада везу са свима одредима Источне Босне, Озрен стоји најгоре, он има једино везу са Бирчом, и то доста тешку и спору.

Сада — откуд ми овдје.

Крајем децембра дошао је Роћко у Шековиће и дао следећу директиву: у случају офанзиве Нијемаца и недићеваца треба повући што већи број људи ка Романији и рударском базену; зато још одмах треба настојати да сва аутоматска оруђа дођу у руке сигурних људи који ће ићи. Чак је и питао колики ће број људи моћи да иде, а за оне који неће, рекао је да остану да бране села. Ја сам тада био на Мајевици, па је друг Шпанац сазвао био тада све полком⁶ и дао им упутства да у духу директива припремају људе. Када је непријатељ, трећи дан борбе, провалио издајом четника, ми смо издали наређење за повлачење, а сами смо се, нас око 20, нашли код Власенице да правимо засједу непријатељу од Милића, одакле је такођер наступао без отпора. Пошто је већина људи одбила да се повлачи, то смо ријешили да Шпанац и Ђураш⁷ са пола људи оде натраг у одред, а ја на Хан Пијесак на састанак са Чичом⁸ о чему сам се с другом Чичом телефонски договорио; било је нужно да што боље координирамо наше акције, јер је Рачић⁹ лагао Чичу и Бригаду да ће дати отпор Нијемцима, а на све стране слао наређења да се не смије пуцати на Нијемце, јер ће они само проћи са специјалном мисијом. Међутим, Шпанац и

⁵ Мисли се: један од чланова Главног штаба НОП и добровољачких одреда за Босну и Херцеговину.

⁶ Политичке комесаре

⁷ Ђурашковић Милинко, члан Окружног комитета КПЈ за округ власенички.

⁸ Славиша Вајнер

⁹ Капетан Рачић, четнички командант, убијен послје рата као одметник у Срезу азбуковачком (НР Србија).

Ђураш ударе на Нијемце који су ишли од Шековића Власеници и једва се извуку бјекством натраг кроз Власеницу, у коју су већ скоро улазили и они Нијемци од Милића. Тако смо се нашла на Хан Пијеску, одакле смо се са једним батаљоном Бригаде вратили на Плочу, гдје смо дочекали Нијемце. Ту су нас, послје борбе од 1/2 сата, одбили због наших грешака, нарочито због погрешке пушкомитраљесца-бригадира¹⁰ Кореје који је запуцао прије времена и погинуо. Послје два дана доживјесмо катастрофу на Пјеновцу¹¹, због алкавости и неопрезности. То је било 21. I. а 23 увече ми добивамо акт од Гл. штаба да смо погријешили што смо наредили повлачење.

Сутрадан нашао сам се са другом Роћком и ја сам му рекао да нисмо погријешили ми него Гл. штаб. Од њега смо добили директиву да се преко Звијезде пребацимо на Озрен а одакле у Шековиће. Међутим ми се нисмо могли преко Звијезде пребацити него се сада враћамо преко Жеравица натраг у Бинач.

Са својим одредом смо, чим смо се растали, успоставили везу, али њихови курири нису нас могли наћи све до 31-ог јануара. Тада смо добили извјештај од одреда у коме јавља да су заробили комплетну сатнију хрватске војске (плијен: 100 пушака, 7 п. митраљеза, 2 т. митраљеза, 1 бацач бомби, 6000 метака, 150 ћебади, шаторских крила, ципела итд.) да је непријатељ на Папраћи имао 30 мртвих и 50 рањених, да су са Нијемцима, поред хрв. војске, легионара и усташа, ишли и официри са српским еполетама, непријатеља је било око 1000. Даље извјештавају да их сваки дан нападају усташе и војска од Ступара, Тупковића, Калесије и Цапарди, да људи — борци држе се одлично, неће да се повлаче никуд, да четници околни траже нашу Команду, и да су они (наш штаб) већ ликвидирали двојицу четника — брадоња — петоколонаша. Већ су послали курира за Озрен и Мајевицу. Одред се Бирчански повећао, ојачао, и постао герилски.

Прочитао сам извјештај Мајевичког одреда од прије Божића из кога се види да су имали великих борби. Такођер се види да сукоб са четницима може да избије сваког часа, ако већ досад није избио, нарочито у овој новој ситуацији. Због

¹⁰ Борац Прве пролетерске бригаде

¹¹ 21 јануара 1942 год. једна група Нијемаца, чији су вођи били четници Милан Бабић и Душан Чоловић, изненада је напала на Шумадишки батаљон Прве пролетерске бригаде који се на жељезничкој станици Пјеновац спремао да возом крене у Олово. Са овим батаљоном налазио се и командант Романиског НОП одреда Славиша Вајнер-Чича, који је том приликом погинуо заједно са командантом Шумадишког батаљона Прве пролетерске бригаде Миланом Илићем, политичким комесаром Драганчетом Павловићем и 59 пролетера. Ово је био најтежи губитак партизана у току Друге непријатељске офанзиве.

тога ће бити нужно да ја опет одем тамо чим ми то дозволе прилике у Бирчанском одреду. Мислим да ћеш се с тиме сложити.

Парт. организација у Тузли слабо конспирише, тако да су пснова пала 2 мајевичка курира.

Добили смо најновији материјал П. К. и Гл. шт. а и проглас Вр. шт.¹² („Босанци, Срби, Муслимани и Хрвати“), издат послје ове офанзиве.

Шаљи најхитније извјештај о политичкој и војној ситуацији као и о свему осталом!

И гледај да оздравиш!

Другарски поздрав

СМРТ ФАШИЗМУ — СЛОБОДА НАРОДУ!

Пол. комесар
Цвијетин Мијатовић-Мајо

Командант Б.ког¹³ о[дред]
Михајло Милосављевић - Шпанац

БР. 51

ИЗВЈЕШТАЈ ШТАБА ХЕРЦЕГОВАЧКОГ НОП ОДРЕДА ОД 3 ФЕБРУАРА 1942 ГОД. ОПЕРАТИВНОМ ШТАБУ НОП ОДРЕДА ЗА ХЕРЦЕГОВИНУ О ЧИШЋЕЊУ ТЕРИТОРИЈЕ БИЛЕЋКОГ И СТОЛАЧКОГ БАТАЉОНА ОД ИЗДАЈНИЧКИХ ЕЛЕМЕНАТА¹

ШТАБ
ХЕРЦЕГОВАЧКОГ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКОГ
ПАРТИЗАНСКОГ ОДРЕДА
Број: служб. .
дана 3 фебруара 1942

ОПЕРАТИВНОМ ШТАБУ ХЕРЦЕГОВАЧКИХ НАРОДНО-ОСЛОБОДИЛАЧКИХ ПАРТИЗАНСКИХ ОДРЕДА

Ластва

Користимо прилику да вам по друговима из Невесиња пошаљемо кратак извјештај о акцијама чишћења које је извршио Ударни батаљон на територији Билећког и Столачког батаљона:

¹² Проглас Врховног штаба, види док. бр. 44.

¹³ Бирчанског

¹ Пронађена је копија извјештаја која се налази у Војноисториском институту.